

Úvodní stránka>Soudní řízení>Občanskoprávní věci>Který soud je příslušný?

Který soud je příslušný?

Itálie

1 Je třeba se obracet na obecný soud nebo na zvláštní, specializovaný soud (například pracovní soud)?

V italském právním řádu jsou zpravidla příslušné obecné soudy, neboť tyto soudy mají konkrétní pravomoc rozhodovat spory týkající se osobnostních práv a nároků. Mezi obecné soudní orgány patří smírčí soudce (*Giudice di Pace*), soud (*Tribunale*) a odvolací soud (*Corte di Appello*). Soudem posledního stupně je Nejvyšší kasační soud (*Suprema Corte di Cassazione*), zatímco ústavními věcmi se zabývá Ústavní soud (*Corte Costituzionale*). Kromě systému obecných soudů existuje také systém správního soudnictví. Správní soudy mají pravomoc projednávat spory týkající se oprávněných zájmů a ve zvláštních oblastech stanovených zákonem spory zahrnující osobní práva týkající se výkonu nebo zanedbání výkonu správních pravomocí ve vztahu k opatřením, úkonům, dohodám nebo jednáním, jež zahrnují výkon těchto pravomocí, ze strany orgánů veřejné moci. Úkony nebo opatření přijatá vládou při výkonu politické moci nesmějí být napadeny před soudy. Pravomoc ve správních věcech vykonávají regionální správní soudy (*Tribunali Amministrative Regionali*, TAR) a Státní rada (*Consiglio di Stato*) v souladu s ustanoveními správního řádu. Soudem poslední instance je Nejvyšší kasační soud, avšak pouze z důvodů týkajících se příslušnosti. Existuje rovněž další zvláštní soud – daňový soud (*tributario*). Pravomoc v daňových věcech vykonávají provinční daňové soudy (*Commissioni Tributarie Provinciali*, CTP) a regionální daňové soudy (*Commissioni Tributarie Regionali*, CTR). Daňové soudy mají pravomoc projednávat všechny spory týkající se daní jakéhokoli druhu a jakkoli pojmenovaných, včetně regionálních, provinčních a obecních daní a příspěvků hrazených do italského státního zdravotního systému, daňových přírůbků a dodatečných daní, souvisejících sankcí a úroků a jakýchkoli jiných vedlejších poplatků. V italském právním řádu existuje řada „specializovaných“ sekcí v rámci systému obecných soudů. Mezi nejdůležitější specializované sekce patří: a) sekce specializující se na záležitosti přistěhovalectví, mezinárodní ochrany a volného pohybu občanů EU; b) sekce specializující se na podnikové záležitosti; c) sekce specializující se na zemědělské záležitosti. Existují také specializované soudy, jako je soud pro mladistvé (*Tribunale per i Minorenni*) nebo *Tribunale di Sorveglianza* (soud dohlížející na výkon trestů). Pracovníprávní spory se předkládají obecným soudům, z nichž některé zahrnují zvláštní sekce (pracovníprávní sekce). Technicky řečeno se však nejedná o specializované sekce, ale spíše o organizační modely v rámci soudů.

Soud má zpravidla pravomoc ve všech věcech, které nespádají do pravomoci ostatních soudů. Soud má rovněž výlučnou pravomoc ve všech věcech týkajících se daní a poplatků (které nebyly předloženy daňovým soudům), ve všech věcech týkajících se stavu a způsobilosti osob a čestných práv, v žalobách zahrnujících podvod, ve věcech nuceného výkonu a obecně v jakékoli věci neurčité hodnoty.

Smírčí soudce má pravomoc ve věcech týkajících se movitého majetku v hodnotě do 50 000 EUR, pokud tyto spory podle právních předpisů nespádají do pravomoci jiného soudu. Od 31. října 2021 se tato částka mění na 30 000 EUR. Smírčí soudce má rovněž pravomoc ve všech záležitostech týkajících se sporů uvedených v článku 7 občanského soudního řádu.

2 Kdy jsou příslušné obecné soudy (tj. kdy jde o soudy, které jsou příslušné u daných věcí), jak mohu zjistit, na který soud se mám obrátit?

Kritériem pro určení soudu, kterému se spor předloží, je „soudní příslušnost“. V italském právním řádu soudní příslušnost obecně znamená soubor pravomocí a funkcí, které může právní subjekt vykonávat. Existují různé druhy soudní příslušnosti: – podle předmětu sporu, – podle místa, – podle instance; – podle hodnoty. Pokud jde o občanské řízení, příslušnost udává úroveň oprávnění přidělenou každému soudnímu subjektu, a tedy rozsah, v jakém jsou rozhodovací pravomoci daného subjektu odůvodněné. Tato příslušnost je vymezena z „technického hlediska“ a právně je upravena v článku 7 a násl. občanského soudního řádu. Na základě daných pravidel představuje procesní povaha soudní příslušnosti předběžnou otázku, a může být tedy předmětem rozhodnutí v rámci sporu. V případě porušení kteréhokoli z pravidel, kterými se řídí soudní příslušnost, může orgán provádějící přezkum oprávněně vydat zejména rozhodnutí o nepřislušnosti (viz článek 38 občanského soudního řádu). Soudní příslušnost v technickém slova smyslu se liší od tzv. „vnitřní příslušnosti“, tj. přidělování věcí v rámci příslušného soudního orgánu. Tato podoba soudní příslušnosti, která se rovněž nazývá „tabulková“, závisí na způsobu, jakým je soud strukturován: například ustanovením interních sekcí (občanskoprávní sekce č. 1) nebo zřízením subjektů zaměřených na konkrétní témata (pracovníprávní sekce) nebo jinak vytvořením samostatných subjektů. Nedodržení ustanovení, kterými se řídí přidělování věcí, nezakládá procesní problém týkající se příslušnosti, ale jednoduše spíše organizační problém, pokud jde o přidělení věcí v rámci soudního orgánu.

Pokud jde o místo, v němž musí být spor veden, nestanoví-li zákon jinak, je příslušný soud podle místa bydliště nebo trvalého pobytu žalovaného; pokud nejsou známa, pak podle místa pobytu žalovaného. Nemá-li žalovaný bydliště, trvalý pobyt či místo pobytu v Itálii, nebo není-li místo pobytu známo, je příslušným soudem soud podle místa bydliště žalobce. Pravidla, kterými se řídí místní příslušnost, jsou obsažena v článku 18 a násl. občanského soudního řádu.

2.1 Rozlišují se nižší a vyšší obecné civilní soudy prvního stupně (například okresní coby nižší a krajské coby vyšší), a pokud ano, který je příslušný k projednání mé věci?

Systém obecných soudů je rozdělen do dvou částí: trestní soudy, které rozhodují o tom, zda obžaloby podané státním zástupcem proti určité osobě nebo subjektu jsou či nejsou odůvodněné, a civilní soudy, jejichž cílem je právní ochrana práv, která jsou nedílnou součástí vztahů mezi soukromými osobami nebo mezi soukromou osobou a orgánem veřejné moci nebo v případech, kdy orgán veřejné moci při plnění svých povinností zasáhne do osobnostních práv a nároků jiných osob. V případě trestních soudů plní soudní zaměstnanci povinnosti spojené s rozhodováním a stíháním, přičemž rozhodování zahrnuje vynášení rozsudků, zatímco v rámci stíhání se provádí vyšetřování (pod záštitou státního zastupitelství). Jakmile je vyšetřování skončeno, zaměstnanci podílející se na stíhání buď zahájí trestní řízení, nebo podají návrh na zastavení stíhání, podpoří obžalobu u soudu a plní povinnosti v rámci trestního stíhání v dalších instancích. V souladu s posledním odstavcem článku 107 italské Ústavy zahajují trestní řízení před soudem členové státního zastupitelství (i když jsou součástí obecných soudů). Během tohoto trestního řízení může poškozená strana podat občanskoprávní žalobu s cílem získat náhradu škody, která jí vznikla; rovněž může podat samostatnou žalobu k civilnímu soudu. Občanskoprávní a trestní řízení se řídí dvěma samostatnými soubory procesních pravidel: občanským soudním řádem a trestním řádem. Obecnou pravomoc vykonávají „profesionální“ soudci a „čestní soudci“, přičemž obě skupiny jsou součástí soudní moci.

V první instanci jsou v občanských i trestních věcech příslušné tyto orgány:

smírčí soudce – kdy čestný soudce zasedá jako samosoudce,

obecný soud (*Tribunale ordinario*), který je tvořen samosoudcem nebo senátem, a to v závislosti na povaze sporu,

soud pro mladistvé, který je tvořen senátem, kterému jsou nápomocní znalci,

Tribunale di Sorveglianza, který je tvořen buď samosoudcem, nebo senátem (kterému jsou nápomocní znalci).

V první instanci vykonává povinnosti spojené s trestním stíháním:
státní zástupce u obecného soudu (včetně trestných činů spadajících do pravomoci smírčího soudce),
státní zástupce u soudu pro mládí,
státní zástupce u odvolacího soudu, pro řízení zahájená před *Tribunale di Sorveglianza*.

Ve druhé instanci jsou příslušné tyto orgány:

odvolací soud v případě opravných prostředků podaných proti rozsudkům vyneseným obecným soudem a soudem pro mládí,
obecný soud v případě opravných prostředků podaných proti rozsudkům vyneseným smírčím soudcem (a rovněž v případě opravných prostředků podaných proti příkazům souvisejícím s osobní svobodou),

Tribunale di Sorveglianza v případě opravných prostředků podaných proti rozsudkům vyneseným soudcem dohlížejícím na výkon trestů.

Ve druhé instanci vykonává povinnosti spojené s trestním stíháním státní zástupce u odvolacího soudu. V otázkách oprávněnosti rozsudků je příslušný Nejvyšší kasační soud; v řízeních před soudem vykonává povinnosti spojené s trestním stíháním státní zástupce u Nejvyššího kasačního soudu. V neposlední řadě je třeba zdůraznit, že orgány činné v trestním stíhání v Itálii rovněž zahrnují Národní ředitelství pro boj proti mafii a terorismu (*Direzione Nazionale Antimafia e Antiterrorismo*), které v souladu s legislativním dekretem č. 160/06 vykonává povinnosti v oblasti trestního stíhání koordinované na vnitrostátní úrovni.

2.2 Místní příslušnost (je pro mou věc příslušný soud města A, nebo města B?)

Nestanoví-li zákon jinak, je příslušný soud podle místa bydliště nebo trvalého pobytu žalovaného; pokud nejsou známa, pak podle místa pobytu žalovaného. Nemá-li žalovaný bydliště, trvalý pobyt či místo pobytu v Itálii, nebo není-li místo pobytu známo, je příslušným soudem soud podle místa bydliště žalobce. Existují však zvláštní pravidla pro určení místa, v němž musí být spor veden: obecná a zvláštní pravidla jsou obsažena v článku 18 a násl. občanského soudního řádu. Existují však odlišná pravidla obsažená ve zvláštních právních předpisech, kterými se řídí například věci týkající se rodiny nebo dětí, výkon rozsudků nebo práva spotřebitelů.

2.2.1 Základní pravidla místní příslušnosti

U fyzických osob, nestanoví-li zákon jinak, je příslušný soud podle místa bydliště nebo trvalého pobytu žalovaného; pokud nejsou známa, pak podle místa pobytu žalovaného. Nemá-li žalovaný bydliště, trvalý pobyt či místo pobytu v Itálii, nebo není-li místo pobytu známo, je příslušným soudem soud podle místa bydliště žalobce.

Pokud jde o právnické osoby, nestanoví-li zákon jinak, pokud je žalovaný právnickou osobou je příslušný soud podle sídla právnické osoby. Pokud má právnická osoba jiné prostory nebo zástupce oprávněného předstoupit v souvislosti s návrhem před soud, je příslušný rovněž soud podle místa, v němž se nachází uvedený zástupce nebo uvedené prostory. Pro účely příslušnosti mají společnosti bez právní subjektivity, neregistrované sdružení a výbory své sídlo v místě, kde obvykle vykonávají svou činnost.

Ve věcech zahrnujících nároky proti konkrétním osobám (*diritti di obbligazione*) je příslušný rovněž soud podle místa, kde takováto povinnost vznikla nebo má být splněna.

2.2.2 Výjimky ze základního pravidla

Soud pro věci týkající se dětí (Foro per le cause relative a bambini)

V případě příkazů, které mají zasáhnout v oblasti rodičovské odpovědnosti, je klíčovým kritériem obvyklé bydliště dítěte v okamžiku podání návrhu. Obvyklé bydliště dítěte musí být určeno na základě objektivních kritérií; pokud je dítě převezeno, nezakládá to příslušnost soudu podle jeho nového bydliště, pokud neuplynula minimální, nezanedbatelná doba, s přihlédnutím k věku dítěte.

Soud pro manželské věci (Foro per le cause relative al matrimonio)

Rozluka. V případech rozluky se návrh podává k soudu podle místa, kde manželé naposledy společně bydleli, nebo pokud nikdy společně nebydleli, podle místa bydliště nebo trvalého pobytu žalovaného manžela. Pokud žalovaný manžel bydlí v zahraničí nebo není možné jej zastihnout, návrh se podává k soudu podle místa bydliště nebo trvalého pobytu žalobce; pokud tento manžel rovněž bydlí v zahraničí, lze žalobu podat u kteréhokoli soudu v Itálii.

Rozvod. Soudem příslušným k projednávání návrhů na rozvod civilního manželství nebo ukončení občanskoprávních účinků manželství uzavřeného podle konkordátu [katolický ritus] je soud podle místa bydliště nebo trvalého pobytu žalovaného manžela, bez ohledu na jiná kritéria pro určování příslušnosti alternativně nabízená stejným právním ustanovením. Společné návrhy však mohou být podány k soudu podle místa bydliště nebo trvalého pobytu kteréhokoli z manželů.

Soud pro pracovní právní věci (Foro per le cause relative al lavoro)

V první instanci spadají pracovní právní spory do příslušnosti soudu, který jedná jako pracovní právní soud. Místně příslušným je soud podle místa, kde pracovní právní vztah vznikl nebo kde se nachází společnost nebo její pobočka, do které byl zaměstnanec přidělen, nebo kde zaměstnanec poskytoval své služby v okamžiku ukončení pracovní právního vztahu. Tato příslušnost zůstává zachována po přemístění společnosti nebo uzavření společnosti nebo její pobočky za předpokladu, že je návrh podán do šesti měsíců od takového přemístění nebo uzavření. Místně příslušný k projednávání sporů týkajících se pracovní právních vztahů v úřadech orgánů veřejné správy je soud podle místa pracoviště, do kterého byl zaměstnanec přidělen nebo v němž byl přidělen v okamžiku ukončení pracovní právního vztahu. Ve sporech, v nichž je jednou ze stran státní správa, nesmí soud jednat jako *foro erariale* (soud zabývající se otázkami veřejných financí).

Soud pro věci týkající se práv k nemovitostem a soudního vystěhování nebo zpětného převzetí do vlastnictví (Foro per le cause relative a diritti reali e ad azioni possessorie)

Ve věcech týkajících se práv k nemovitému majetku, věcech týkajících se pronájmu a bezplatných výpůjček (*commodatum*) budov a nájmu podniků a také ve věcech týkajících se uplatňování podmínek a dodržování vzdáleností stanovených právními, správními nebo celními předpisy, které upravují výsadbu stromů a živých plotů, je příslušný soud podle místa, kde se budova nebo obchodní majetek nacházejí. Pokud se budova rozkládá ve více než jednom soudním obvodu, je příslušný soud obvodu, v němž daná strana platí většinu státních daní; pokud strana žádné daně neplatí, je příslušný kterýkoli soud obvodu, v němž se nachází část budovy. Pokud jde o soudní vystěhování nebo zpětné převzetí do vlastnictví a oznámení týkající se nových prací a potenciální škody, je příslušný soud podle místa, v němž k jednání, které je předmětem sporu, došlo.

Soud pro dědické věci (Foro per le cause ereditarie)

Příslušný je soud podle místa, v němž bylo zahájeno dědické řízení, ve věcech:

- 1) týkajících se dědických nároků nebo dělení pozůstalosti nebo jakékoli jiné věci mezi spoludědici, jejímž cílem je rozdělení pozůstalosti;
- 2) týkajících se zrušení rozdělení pozůstalosti a zajištění podílů za předpokladu, že je řízení zahájeno do dvou let od rozdělení pozůstalosti;
- 3) týkajících se půjček poskytnutých zemřelému nebo odkazů, jejichž předmět má dědic vydat, za předpokladu, že byly zahájeny před rozdělením pozůstalosti a v každém případě do dvou let od zahájení dědického řízení;
- 4) namířených proti vykonavateli pozůstalosti za předpokladu, že je řízení zahájeno ve lhůtě stanovené v předchozím bodě.

Soudy pro věci mezi obchodními partnery a mezi obyvateli bytových domů ve společném vlastnictví (Foro per le cause tra soci e tra condomini)

Ve věcech mezi obchodními partnery je příslušný soud podle místa, kde má společnost své ústředí; ve věcech mezi obyvateli bytových domů ve společném vlastnictví a samotného bytového domu je příslušný soud obvodu, v němž se nacházejí společné prostory (nebo jejich většina).

Soud pro věci zahrnující orgány veřejné správy (Foro della pubblica amministrazione)

Ve věcech, v nichž je jednou ze stran státní správa, je (v souladu se zvláštními právními předpisy, které upravují zastupování a obhajobu státu před soudem, a v případech v nich uvedených) příslušný soud podle místa úřadu pro zastupování státu (*Ufficio dell'Avvocatura dello Stato*), v jehož obvodu se nachází soud, který by byl příslušný podle obecných pravidel. Pokud je správní orgán žalovanou stranou, určí se tento obvod s ohledem na soud podle místa, kde závazek vznikl nebo musí být splněn nebo kde se nachází movitý nebo nemovitý majetek, který je předmětem návrhu.

Soud nuceného výkonu (Foro dell'Esecuzione Forzata)

Pro nucený výkon v souvislosti s movitým nebo nemovitým majetkem je příslušný soud podle místa, kde se tento majetek nachází. Pro nucený výkon v souvislosti s motorovými vozidly a přívěsy je příslušný soud podle místa bydliště, trvalého pobytu, pobytu nebo sídla dlužníka. Pro nucený výkon v souvislosti s povinnostmi provést nebo neprovést určitý úkon je příslušný soud podle místa, v němž musí být tato povinnost splněna.

Spotřebitelský soud (Foro del Consumatore)

Ve věcech zahrnujících spotřebitele je příslušný soud podle místa bydliště nebo skutečného pobytu spotřebitele. Příslušnost tohoto soudu je výlučná a povinná, ledaže by strany začaly vyjednávat o zapojení jiných soudů. Procesní jednání spotřebitele, které jednoznačně nastane po zahájení soudního řízení, nemůže mít stejnou hodnotu jako vyjednávání a nemůže být důvodem k odchýlení se od spotřebitelského soudu.

2.2.2.1 Kdy si mohu vybrat mezi soudem v místě bydliště žalovaného (soud určený podle základního pravidla) a jiným soudem?

V některých věcech je možné spor předložit několika různým soudům, které se označují jako alternativní soudy. Tento scénář se týká zejména věcí zahrnujících nároky vůči konkrétním osobám: v tomto případě, pokud jde o soud podle místa, kde má žalovaný trvalý pobyt, je rovněž příslušný soud podle místa, kde povinnost vznikla nebo má být splněna.

2.2.2.2 Kdy musím zvolit jiný soud než soud v místě bydliště žalovaného (soud určený použitím základního pravidla)?

Soud podle místa bydliště žalovaného není příslušný v případě, že italské právní předpisy stanoví výlučnou příslušnost jiného soudu. V tomto ohledu si prostudujte kapitolu 2.2.2 („Výjimky ze základního pravidla“).

2.2.2.3 Mohou si strany samy určit soud, který by za normálních okolností nebyl příslušný?

Neexistuje-li povinná příslušnost (příslušnost, od níž se nelze odchýlit dohodou), mohou se strany společně dohodnout na jiném soudu (článek 20 občanského soudního řádu).

3 Pokud je dána příslušnost specializovaných soudů, jak zjistím, na který z nich se mám obrátit?

Pokud je příslušným soudem specializovaný soud, použijí se kritéria pravomoci stanovená v příslušných zvláštních předpisech.

Správní soudy. Ve sporech týkajících se opatření, úkonů, dohod nebo jednání orgánů veřejné správy je vždy příslušný regionální správní soud podle obvodu, v němž mají uvedené orgány sídlo. V každém případě je regionální správní soud vždy příslušný k projednávání jakýchkoli sporů týkajících se opatření, úkonů, dohod nebo jednání orgánů veřejné správy, jejichž přímé účinky jsou omezeny na území regionu, v němž má soud sídlo. Pokud jde o spory týkající se státních úředníků, je vždy příslušný soud, v jehož obvodu příslušný úřad sídlí. V ostatních případech je ve věcech státních úkonů vždy příslušný Regionální správní soud pro Lazio (se sídlem v Římě) a ve věcech úkonů supra-regionálních veřejnoprávních osob regionální správní soud regionu, v němž se nachází jejich sídlo.

Daňové soudy. Do pravomoci provinčních daňových soudů spadají všechny stížnosti podané proti daňovým orgánům a správcům daně v jejich obvodu.

Pokud je podána stížnost proti kterémukoli oddělení finančního úřadu (*Agenzia delle Entrate*), do jehož pravomoci spadá celá Itálie nebo její část, je k jejímu projednání příslušný provinční daňový soud, v jehož obvodu se nachází kancelář pověřená povinnostmi stanovenými ve sporné zprávě.

Související odkazy

► *Italská Ústava* (EN)

https://www.senato.it/sites/default/files/media-documents/COST_INGLESE.pdf

► *Italské právní předpisy* (IT)

<https://www.normattiva.it/?language=en>

► *Italský občanský soudní řád* (IT)

<http://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-di-procedura-civile>

► *Správní řád* (EN)

https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/mzk3/~edisp/nsiga_4276977.pdf

► *Code de justice administrative* (FR)

https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/njiz/~edisp/nsiga_4506451.pdf

► *Italianische Verwaltungsprozessordnung* (DE)

https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/nda5/~edisp/nsiga_4289867.pdf

► *Systém soudní moci Itálie* (EN)

https://www.csm.it/web/csm-international-corner/consiglio-superiore-della-magistratura/sistema-giudiziario-italiano?show=true&title=&show_breadcrumb=

► *Daňový řád* (IT)

<http://def.finanze.it/DocTribFrontend/getAttoNormativoDetail.do?id=%7bECD81E71-D37B-4722-AA36-116B5BCB2232%7d>

► *Ministerstvo spravedlnosti* (IT)

<https://www.giustizia.it/giustizia>

Poslední aktualizace: 06/12/2023

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.